

ความท้าทายและโอกาส: ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียตั้งแต่ยุคปลดปล่อยอาณานิคมมาจนถึงสมัยแห่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19

Challenges and opportunities: The relations between Lao People' s Democratic Republic (PDR) and India from the decade of decolonisation to the COVID 19 pandemic

ธนเชษฐ วิสัยจร ¹

1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการด้านเอเชียศึกษา ภายใต้แผนงานอาเซียนในกระแสแห่งความพลิกผัน สนับสนุนโดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ กลุ่มศึกษาอินเดียแห่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

ความท้าทายและโอกาส: ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียตั้งแต่ยุคปลดปล่อยอาณานิคมมาจนถึงสมัยแห่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19

บทความชิ้นนี้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียนับตั้งแต่การปลดปล่อยอาณานิคมมาจนถึงยุคปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วิจัยจะประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เอกสารเพื่อจะฉายภาพให้เห็นทั้งความท้าทายซึ่งจะเป็นอุปสรรคอันทำลายสัมพันธ์ภาพของลาวและอินเดียและโอกาสที่หมายถึงแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือของทั้งสองรัฐนับตั้งแต่ยุคปลดปล่อยอาณานิคมตอนปลายทศวรรษที่ 1940 ต่อเนื่องถึง 1950 ในขณะที่อินเดียได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 ลาวเองได้สถาปนารัฐในนามความเป็นชาติลาวของตนคือราชอาณาจักรลาวเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ในปี ค.ศ. 1954 (Evans, 2002; Stuart-Fox) ช่วงเวลาแรกทำงานวิจัยชิ้นนี้จะวิเคราะห์คือในขณะที่สงครามเย็นที่เป็นสงครามทางอุดมการณ์เมืองที่คุกรุ่นที่สุด ทั้งสองรัฐกลับต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปแม้ว่าจะพยายามวางตัวเป็นกลางทั้งคู่ อินเดียได้เข้าร่วมกับกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (NAM) แต่ทว่าดินแดนของลาวกลายเป็นสนามรบที่ทั้งสองฟากฝั่งอุดมการณ์เข้าห้ำหั่นกัน ช่วงเวลาที่สองที่จะวิเคราะห์คือภายหลังค.ศ. 1975 ที่ได้มีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ขึ้นมา โอกาสและความท้าทายของนโยบายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่ออินเดียในยุคนี้ก็จะถูกอธิบายให้ชัดเจนขึ้น เมื่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเองก็มีที่ทำและแนวโน้มที่จะผูกสัมพันธ์กับรัฐในฟากฝั่งอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ด้วยกันเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของสหภาพโซเวียต ในช่วงที่สามก็คือหลังปี ค.ศ.

1989 ที่ถือได้ว่าเป็นจุดสิ้นสุดของความขัดแย้งทางอุดมการณ์แบบสงครามเย็นในการเมืองระดับโลกได้ส่งผลกระทบต่อระดับภูมิภาค สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ได้เปิดรับความสัมพันธ์กับประเทศที่ไม่ได้มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มากขึ้น รวมถึงอินเดียด้วยในยุคสมัยสุดท้ายที่จะวิเคราะห์ก็คือปี ค.ศ. 2009 ถึงปัจจุบัน กล่าวคือปี ค.ศ. 2009 เป็นปีที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เป็นเจ้าภาพจัดกีฬาาระดับนานาชาติ คือซีเกมส์เป็นครั้งแรก และในช่วงเวลานี้อเอง สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะวิเคราะห์ถึงความท้าทายและโอกาสที่มีต่อความสัมพันธ์กับอินเดีย จวบจนถึงในปี ค.ศ. 2021 ซึ่งเป็นปีที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 และในยุคนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ที่ดีเมื่อวัคซีนจำนวนมากไม่เพียงพอภายใต้การจัดการของโครงการโคแวกซ์ซึ่งผลิตในประเทศอินเดียได้ส่งมายังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตามรายงานขององค์การอนามัยโลก ด้วยความเข้าใจถึงความท้าทายและโอกาสในอดีตจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องความสัมพันธระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและอินเดียเข้าใจแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอนาคตได้มากขึ้น ในอดีตที่ผ่านมาอาจจะมีอุปสรรคในความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศปรากฏอยู่บ้าง ด้วยเพราะลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ของโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคสงครามเย็นหรือความใกล้ชิดทางเศรษฐกิจระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคหลังสงครามเย็นก็ตาม อย่างไรก็ตามบทบาทความฉบับนี้ยังมองว่าในความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับอินเดียยังมีโอกาสที่จะเป็นมิตรและสร้างสรรค์ความร่วมมืออยู่เสมอเนื่องด้วยความใกล้ชิดทางอารยธรรมและศาสนา ตลอดจนในยุคนี้อเองอินเดียก็ไม่ได้กระทบกระทั่งกับสาธารณรัฐประชาชนลาวชัดเจนนักเนื่องจากอินเดีย ก็จัดว่าอยู่ในกลุ่มประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ส่วนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเองก็มีที่ท่าสนับสนุนบทบาทและจุดยืนของอินเดียในเวทีองค์การระหว่างประเทศ

อยู่เนือง ๆ และในอนาคตอันใกล้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะยังเป็น
มิตรที่ดีกับอินเดียทั้งผ่านกลไกทวิภาคและพหุภาคี

คำสำคัญ: สปป.ลาว , อินเดีย, นโยบายต่างประเทศ, โควิด 19, ประวัติศาสตร์
การเมือง

ABSTRACT

Challenges and opportunities: The relations between Lao People's Democratic Republic (PDR) and India from the decade of decolonisation to the COVID 19 pandemic

This article discusses the international relations between Lao People's Democratic Republic (PDR) and India from the time of decolonisation to the present era in which the COVID 19 pandemic unavoidably affects the international politics. Focusing on the Lao state, this article looks at the ways in which the foreign policy towards India was formulated. The methods employed in this research are document analysis as it aims to pioneer the exploration of the challenges and opportunities that arose in the time of independence from the late 1940s towards the early 1950s. The term challenge refers to the situation that impedes and hinders the bilateral relations of the Lao and Indian state. Meanwhile, opportunity is the situation that is likely to open the room for bilateral cooperation. The first phase of the analysis is when India gained independence in 1947 and the Lao people established their own national state for the first time in 1954 as the Kingdom of Laos. During the peak time of the Cold War, both India and the Kingdom of Laos tried to be neutral but the two states faced different situations. While India sided herself with the Non-Alignment Movement (NAM), the territory of the Laos became the brutal battleground of the Cold War conflicts. The establishment of the communist state of Lao PDR in 1975 marks the second phase of the analysis in this article. It looks at how the foreign policy of Lao PDR towards India developed and

it could be described that Lao PDR was more interested in establishing the in-state-state relations with other socialist states, especially those in the Soviet camp. In 1989 when the Cold War conflict was over, Lao PDR was more opened to other non-communist and communist states which include India and this is the third section of this article. The fourth phase of the analysis is the year 2009 as Lao PDR hosted the international sports event of SEA Games for the first time in her modern history. This period is the important turning point because China became more influential in the economic development of Lao PDR. Therefore, to look at how the policy towards India is formulated is worth analysing. The understanding of the challenges and opportunities in Indian-Lao relations from 2009 to 2021 which is the time of COVID 19 pandemic is crucial. A number of vaccines from COVAX facility, produced in India, are reported to be given to Lao PDR and that could possibly be a sign of friendly relationship of the two states according to World Health Organization (WHO). Accordingly, such understanding helps foresee to the relations of two states in the future. In the past, there were obstacles due to changes in global geopolitics such as the ideological stance of Lao PDR during the Cold War that hindered her relations with other non-communist states. Recently, Lao PDR has had closer economic relations with China. However, this article argues there is always a room for positive relations between Lao PDR and India, as the former was very much culturally influenced by the latter, especially in terms of religion and civilisation. During the Cold War, the two never really had ideological clash as India was a member of NAM. Recently, Lao PDR has also supported India's position in international organization. In the future, Lao PDR will still be friendly to India both through bilateral and

multilateral mechanism.

Keywords: *Lao People's Democratic Republic, India's foreign policy, covid 19, history, Greater Mekong Subregion*

1. บทนำ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลาวที่เป็นรัฐชาติกับอินเดียนับตั้งแต่การปลดปล่อยอาณานิคมมาจนถึงยุคปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวงานวิจัยเองจะมุ่งวิเคราะห์จากนโยบายในมุมมองของรัฐลาวว่านโยบายต่างประเทศต่ออินเดียมีลักษณะเช่นไร ในอดีตที่ผ่านมาการศึกษาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังมีอยู่น้อยมากหากจะศึกษาถึงเอกสารอย่างเป็นทางการในสถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำนครเวียงจันทน์ (India Embassy in Vientiane, 2014; 2017) ก็ จะพบแต่เพียงการบันทึกความสัมพันธ์ในยุคปลดปล่อยอาณานิคม คือระหว่าง ค.ศ. 1954-1975 เท่านั้น เมื่อลาวได้กลายเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี ค.ศ. 1975 การบันทึกความสัมพันธ์ทางการทูตได้ขาดช่วงไป ผู้เขียนมองว่าการศึกษาความสัมพันธ์ลาวกับอินเดียจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงต่ออินเดียซึ่งมีศักยภาพที่จะเติบโตเป็นชาติมหาอำนาจต่อไปในอนาคต (Soikham, 2018) วิธีวิจัยจะประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เอกสารทางประวัติศาสตร์การเมืองทั้งในสปป.ลาวและอินเดียเป็นสำคัญ บทความชิ้นนี้จึงจะฉายภาพให้เห็นทั้งความท้าทายและโอกาสนับตั้งแต่ยุคปลดปล่อยอาณานิคมตอนปลายทศวรรษที่ 1940 ต่อเนื่องถึง 1950 ในขณะที่อินเดียได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 ลาวเองได้สถาปนารัฐในนามความเป็นชาติของตนคือราชอาณาจักรลาวที่เป็นรัฐสมัยใหม่เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ในปี ค.ศ. 1954 ช่วงเวลาแรกที่บทความชิ้นนี้จะวิเคราะห์คือในขณะที่สงครามเย็นที่เป็นสงครามทางอุดมการณ์เมืองระหว่างสองขั้วคือสหรัฐอเมริกาในนามเสรีนิยมประชาธิปไตยและสหภาพโซเวียตในนามสังคมนิยมคอมมิวนิสต์และทั้งสองมหาอำนาจก็ได้พยายามเข้ามามีบทบาทในการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงรัฐที่เพิ่งได้เอกราช (Tyner, 2007; Philips, 2016) แต่ทว่าทั้งลาวและอินเดียเองกลับต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปแม้ว่าจะพยายามวางตัวเป็นกลางทั้งคู่ อินเดียได้เข้าร่วมกับกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่

ฝ่ายใด (NAM) แต่ดินแดนของลาวรวมถึงรัฐอดีตอินโดจีนอื่นทั้งกัมพูชา เวียดนามเหนือ และไต้หวันกลายเป็นสนามรบที่ทั้งสองพากฝั่งอุดมการณ์เข้าห้ำหั่นกัน (Hillmer, 2010; Lee, 2015) ช่วงเวลาที่สองที่จะวิเคราะห์คือภายหลังค.ศ. 1975 ที่ได้มีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ขึ้นมา (Evans, 2002) โอกาสและความท้าทายของนโยบายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่ออินเดียในยุคนั้นก็จะถูกอธิบายให้ชัดเจนขึ้น ในช่วงที่สามก็คือหลังปี ค.ศ. 1989 ที่ได้ถือว่าเป็นจุดสิ้นสุดของความขัดแย้งทางอุดมการณ์แบบสงครามเย็นในการเมืองระดับโลก ในระดับภูมิภาคเองสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ได้เปิดรับความสัมพันธ์กับประเทศที่ไม่ได้มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มากขึ้น รวมถึงอินเดียด้วย ในยุคสมัยสุดท้ายที่จะวิเคราะห์ก็คือปี ค.ศ. 2009 ถึงปัจจุบัน กล่าวคือปี ค.ศ. 2009 เป็นปีที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เป็นเจ้าภาพจัดกีฬาระดับนานาชาติ คือซีเกมส์เป็นครั้งแรก (Jönsson, 2009) และในช่วงเวลานี้เองสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะวิเคราะห์ถึงความท้าทายและโอกาสที่มีต่อความสัมพันธ์กับอินเดีย จบจนถึงในปี ค.ศ. 2021 ซึ่งเป็นปีที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ด้วยความเข้าใจถึงความท้าทายและโอกาสในอดีตจะช่วยให้ผู้ที่สนใจความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและอินเดียเข้าใจแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอนาคตได้มากขึ้น ในอดีตที่ผ่านมาอาจจะมีอุปสรรคในความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศปรากฏอยู่บ้าง ด้วยเพราะลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ของการเมืองโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคสงครามเย็นหรือความใกล้ชิดทางเศรษฐกิจระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคหลังสงครามเย็นก็ตาม อย่างไรก็ตามบทความฉบับนี้ยังมองว่าในความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับอินเดียยังมีโอกาสที่จะเป็นมิตรและสร้างสรรค์อยู่เสมอเนื่องด้วยความใกล้ชิดทางอารยธรรมและศาสนา ตลอดจนในยุคสงครามเย็นเองอินเดียก็ไม่ได้กระทบกระทั่งกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวชัดเจนนักเนื่องจากอินเดีย ก็จัดว่าอยู่ในกลุ่มประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

และในอนาคตอันใกล้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะยังเป็นมิตรที่ดีกับอินเดียทั้งผ่านกลไกทวิภาคและพหุภาคี

2. จุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ทางการทูตหลังลาวเป็นรัฐชาติ: ราชอาณาจักรลาวและอินเดียจาก 1956-1975

ในช่วงเวลาที่สงครามโลกครั้งที่สองเพิ่งจะสิ้นสุดและโลกก็ดูเหมือนว่ากำลังจะก้าวสู่ระเบียบโลกใหม่ในขณะนั้นซึ่งก็คือสงครามเย็นอันเป็นความขัดแย้งกันของอุดมการณ์ของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและการปกครองแบบประชาธิปไตย กับสหภาพโซเวียตที่ต้องการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (จุลชีพ ชินวรรโณ, ปี 2558) แรกเริ่มนั้นท่าทีของอินเดียต่อการปลดปล่อยอาณานิคมของบรรดารัฐในอินโดจีนภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสยังไม่ค่อยชัดเจน เนื่องจากอินเดียก็มีความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสที่ไม่ได้อยู่ในสภาพที่เลวร้ายนัก (Jain, 2012) กล่าวคืออินเดียเองก็มีพื้นที่บางส่วนของที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส เช่น คาราอิกาล (Karaikal) ปอนดิเชรี (Pondichery) และยานาออน (Yanaon) ในอันธรประเทศและก็เป็นฝรั่งเศสที่ยินยอมให้ได้รับเอกราชโดยสันติจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย ปัจจัยในข้อนี้อาจเป็นเหตุให้ให้อินเดียไม่ได้มีจุดยืนที่ชัดเจนในการสนับสนุนขบวนการปลดปล่อยอาณานิคมในอินโดจีน (Jain, 2012) แต่ครั้งเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งอดีตนายกรัฐมนตรีนครคนแรกของอินเดีย คือชวาหะร์ลาล เนห์รู (Jawaharlal Nehru) เองก็ถึงกลับต้องยอมรับว่าตนเองและรัฐบาลอินเดียในขณะนั้นก็มีใจเข้าข้างทางฝั่งสหภาพโซเวียตและการปฏิวัติในจีนแผ่นดินใหญ่ที่นำโดยเหมาเจ๋อตุง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าจุดยืนของตนในนามของรัฐบาลอินเดียจะสนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์หรือระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมแต่อย่างใด หากแต่เนห์รู (Nehru) ยืนยันว่าไม่ต้องการเห็นอิทธิพลและความก้าวร้าวของชาวยุโรป (European aggression in Asia) ในรูปแบบจักรวรรดินิยมหลงเหลือในทวีปเอเชียและดินแดนอดีตอาณานิคมอื่น ซึ่งหมายรวมพื้นที่ของอินโดจีน อันประกอบไปด้วยดินแดนลาวด้วย (Nehru, 1994, p. 417) และทัศนะเช่นนี้น่าจะเป็นความคิดเห็น

ในระยะแรกเริ่มก่อนที่ลาวจะเป็นรัฐเอกราชหลังจากสมรภูมิตีเยนเบียนฟูที่ฝรั่งเศสตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต่อกองกำลังของเวียดนามภายใต้การบังคับบัญชาของโฮจิมินห์จนเป็นจุดเริ่มต้นไปสู่การถอนทหารออกจากอินโดจีนและการได้รับเอกราชของลาวในที่สุด

เหตุการณ์ที่เป็นประจักษ์ชัดที่สุดถึงท่าทีของอินเดียที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้ามามีอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคอินโดจีนก็คือเมื่อมีการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ สปท. (Southeast Asia Treaty Organization) ในปี ค.ศ. 1954 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการป้องปรามลัทธิคอมมิวนิสต์และสังคมนิยมไม่ให้แพร่ขยายลงมาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Philips, 2017) และแม้จะมีภาคีสมาชิก 8 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ไทย และฟิลิปปินส์ แต่ก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นผู้มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายนั้นเป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์และนโยบายการป้องปรามคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาเอง (Said, 1977) ท่าทีของอินเดียรวมถึงเนห์รู (Nehru) คือต้องการให้ชาติตะวันตกลดอิทธิพลของตนจากดินแดนอดีตอาณานิคมที่ประกาศเอกราชไปแล้ว ซึ่งย่อมนำมาซึ่งลาวด้วย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย กับสหรัฐอเมริกาในยุคนั้นยิ่งห่างเหินขึ้นไปอีก (Madan, 2020)

ความสัมพันธ์ระหว่างลาวที่เป็นรัฐเอกราชและอินเดียเอง หากจะนับอย่างเป็นทางการก็คงต้องย้อนเวลากลับไปตามที่สถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ระบุในเว็บไซต์อย่างเป็นทางการว่าถึงแม้ว่าอดีตนายกรัฐมนตรีคนแรกของอินเดีย คือชาหะรลาล เนห์รู (Jawaharlal Nehru) จะเดินทางเยือนราชอาณาจักรลาวอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1954 แต่ความสัมพันธ์ทางการทูตได้เริ่มขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1956 โดยยึดถือเอาการเดินทางมาเยือนของประธานาธิบดี ราเชนทระ ปราสาทเป็นหมุดหมายสำคัญในปี ค.ศ. 1956 นั้นเอง (Embassy of India in Vientiane, 2014) บรรดาผู้นำประเทศและแกนนำในรัฐบาลของทั้งราชอาณาจักรลาวและอินเดียต่างมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็เป็นไปในแง่บวก กล่าวคืออินเดียถือว่าเป็นอีกหนึ่งเสียง

ที่ให้การสนับสนุนลาวในการเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ (India Embassy in Vientiane, 2017) โดยลาวได้ยื่นความจำนงขอเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1952 (United Nations, Security Council, 1952)

หากอ้างอิงจากนิยามของคำว่าโอกาสในความสัมพันธ์ระหว่างทวีปาคีที่กล่าวไปในข้างต้นก็คือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มจะพัฒนาและเกิดความร่วมมือ บทความฉบับนี้ถือว่ายุคที่แรกเริ่มได้เอกราชของสปป.ลาวนี้มีแต่โอกาสทองในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับอินเดียให้เป็นที่ไปในทางสร้างสรรค์ขึ้นด้วยเหตุผลสามประการ คือประการแรกในทางความสัมพันธ์ทางอารยธรรม อนึ่งหากจะอ้างอิงตามการจัดประเภทของภูมิทัศน์การเมืองโลกในยุคหลังสงครามเย็นของ Samuel Huntington (1993) คำว่าอารยธรรมที่ใช้อธิบายมุมมองของลาวที่มีต่ออินเดียในที่นี่ก็คงจะไม่ตรงตามความหมายของ Huntington (1993) เท่าใดนัก แต่หากจะพิจารณาลงไปให้ละเอียดยิ่งขึ้นเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐของลาวในนามราชอาณาจักรลาวกับอินเดียในยุคแรกเริ่มหลังจากประกาศเอกราช อารยธรรมอินเดียก็จัดเป็นหนึ่งในอารยธรรมหลักของโลก แม้ว่า Huntington เองจะจำแนกว่าลาวจัดอยู่ในอารยธรรมของศาสนาพุทธ แต่ศาสนาพุทธก็จัดได้ว่ามีต้นกำเนิดมาจากอนุทวีปซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในรัฐสมัยใหม่ของอินเดีย ประกอบกับทัศนคติของชาวลาวที่มีต่ออินเดียก็คงไม่แตกต่างจากประชาชนในรัฐชาติอื่น ๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง อันประกอบไปด้วย สองมณฑลของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือยูนนาน และกวางสี เวียดนาม เมียนมา ไทย และกัมพูชาเท่าใดนัก (นรุตม์ เจริญศรี, 2553) ดังปรากฏเห็นแล้วว่าอารยธรรมอินเดียมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้คนแถบนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมมเทพเจ้าในศาสนาฮินดู และพุทธศาสนานิกายเถรวาทซึ่งยากจะปฏิเสธได้ว่าอิทธิพลในชีวิตประจำวันของชาวลาวจนไม่อาจตัดขาดจากกันได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนากับชีวิตประจำวันของพลเมืองพื้นราบในลาว

ประการที่สอง ทั้งราชอาณาจักรลาวและอินเดียต่างต้องเผชิญกับการเป็นผู้ถูกล่าอาณานิคม กล่าวคืออินเดียเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษและลาวเป็นส่วนหนึ่ง

ของฝรั่งเศส นับตั้งแต่ยุคปลดปล่อยอาณานิคมในต้นทศวรรษที่ 1950 ที่อดีตอาณาจักรลาวโบราณอันประกอบไปด้วยหลวงพระบาง เวียงจันทน์และจำปาสักตลอดจนหัวเมืองเล็กหัวเมืองน้อยได้ตกอยู่ภายใต้การจัดการการปกครองของจักรวรรดิฝรั่งเศส ในอินโดจีน ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชในลาวจัดได้ว่าขึ้นชมขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชในอินเดียนที่ต่อต้านจักรวรรดิอังกฤษในช่วงระยะเวลาคาบเกี่ยวกัน (India Embassy, 2014) นอกจากนี้แล้วในช่วงแรกเริ่มการเป็นรัฐชาติเอกราชชนชั้นนำลาวในยุคนั้นยังรู้สึกยินดีที่อดีตนายกรัฐมนตรีเนห์รู (Nehru) ของอินเดียได้ให้การสนับสนุนราชอาณาจักรลาวตลอดมา แม้ว่าจะถูกแทรกแซงจากมหาอำนาจในยุคสงครามเย็นอยู่เนื่อง ๆ ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต อินเดียได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนที่สนับสนุนไม่ใช่แต่แค่เฉพาะความเป็นเอกราชของลาว แต่ยังต้องการที่จะเห็นลาวปราศจากการแทรกแซงจากมหาอำนาจไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกาหรือจีนแผ่นดินใหญ่ (Jain, 2012) เมื่ออินเดียดำรงตำแหน่งในฐานะประธานคณะกรรมการตรวจสอบและควบคุมระหว่างประเทศ (International Commission for Security and Control) ซึ่งดำเนินงานร่วมกับผู้แทนทางการทูตจากโปแลนด์และแคนาดา อินเดียก็ได้พยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อราชอาณาจักรลาวตามหลักการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดตั้งที่อดีตนายกรัฐมนตรีเนห์รู (Nehru) ได้ยึดมั่น ซึ่งอีกสองชาติคือโปแลนด์เองย่อมต้องดำเนินตามแนวความคิดทางการเมืองและผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศของสหภาพโซเวียต ส่วนแคนาดาก็ย่อมต้องเอนเอียงมาทางสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น

ประการที่สามสืบเนื่องมาจากประกาศแรก เนื่องด้วยสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ของสงครามเย็นถูกจำแนกโดยใช้อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ กล่าวคือพันธมิตรสหรัฐอเมริกาที่มักจะยึดถือระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและอาจจะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่เป็นประชาธิปไตยก็ได้ในทางหนึ่ง (กุลลดา เกษบุญชู มีต, 2550) ที่ต้องห้ามนักกับพันธมิตรของสหภาพโซเวียตหรือพันธมิตรของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ยึดถืออุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในอีกทางหนึ่ง อินเดียในยุคนั้น

ฉบับนี้จึงมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและราชอาณาจักรลาวที่กำลังถึงกาลสิ้นสุดอาจจะได้มีลักษณะที่เป็นไปในแง่ของความร่วมมือมากเท่าใดและจากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์เบื้องต้นก็หาข้อมูลในทางวิชาการได้ยากหากจะเทียบเคียงกับยุคหลังประกาศเอกราชและยุคหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง เมื่ออินเดียต้องดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลภายใต้การระบอบการปกครองใหม่ ขบวนการปะเทดลาว (Pathet Lao) ที่มีความใกล้ชิดกับเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์และยึดถืออุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในสงครามกลางเมืองภายในลาวในปลายปี ค.ศ. 1975 สหรัฐอเมริกาและรัฐอื่น ๆ ที่มีความใกล้ชิดต่างก็มองว่าลาวจะเป็นภัยคุกคามต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (Jarnadhan, 2014, p.86) ยิ่งเมื่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสถาปนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเวียดนาม จนกองกำลังติดอาวุธของเวียดนามปฏิบัติการทางทหารในดินแดนของลาวได้ (Oldfield, 1998) ดินแดนลาวยิ่งเป็นเสมือนพื้นที่แห่งภัยคุกคามต่อโลกเสรีเป็นอย่างมาก (Paribara, 1984)

ถึงกระนั้นก็ดีก็มีรายงานว่ามีการเยือนอินเดียอย่างเป็นทางการของเจ้าสุพานวงษ์ในฐานะประธานประเทศคนแรกของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งอินเดียเองรู้จักกันในนามของเจ้าชายสีแดง (Red Prince) (Jarnadhan, 2014). ภายหลังจากที่ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975 แล้ว เจ้าสุพานวงษ์ก็ได้เยือนอินเดียในปี ค.ศ. 1977 (Reuter, 1977) โดยได้ใช้เวลาทั้งหมด 8 วัน (Prince Souphanouvong Facebook Page, 2020) ด้วยท่าทีของรัฐบาลอินเดียเองที่ไม่ต้องการจะแสดงจุดยืนว่าเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในประเด็นความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของสงครามเย็น ไม่ว่าจะเป็นฝั่งสหภาพโซเวียตหรือสหรัฐอเมริกา ทำให้โอกาสการสานสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไม่ถึงกับจะหมดสิ้นลงไปเสียทีเดียว แต่ด้วยเพราะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเองก็ตกอยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งใหญ่ภายในประเทศ อาทิการนำนโยบายเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ (centrally-economic plan) มาใช้ ประกอบกับข้าราชการและบุคลากร

ในระบอบเก่าหากไม่อพยพย้ายถิ่นฐานไปต่างประเทศ ก็มักจะถูกไล่ล่าด้วยเพราะถูกกล่าวหาว่ามีความเห็นต่างทางการเมืองเพื่อมาปรับเปลี่ยนทัศนคติภายใต้ชื่อ “ค่ายสัมมนา” (re-education camp) (Poole, 2009) ทำให้โอกาสในการสานสัมพันธ์กับอินเดียเองก็ไม่ได้เฟื่องฟูมากนัก ในช่วงเวลานี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเองจะดำเนินกิจกรรมทางการทูตกับประเทศที่ปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ด้วยกันเองมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวียตนามและสหภาพโซเวียต

บทความฉบับนี้มองว่า ถึงแม้ว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเลือกมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเฉพาะรัฐที่มีอุดมการณ์ในแบบเดียวกันคือสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝั่งบริวารของสหภาพโซเวียตและเวียตนาม แต่ก็ไม่ใช่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียจะเป็นอุปสรรคไปทั้งหมด หากจะเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทยที่เป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา เนื่องด้วยอินเดียเองก็พยายามแสดงจุดยืนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศว่าไม่ต้องการฝักใฝ่ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต เพียงแต่เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองภายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวระหว่างปี ค.ศ. 1975-1979 ที่ได้เริ่มนำนโยบายเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ (centrally-planned economy) มาใช้ จนกระทั่งได้เริ่มมีการผ่อนปรน ไปจนถึงเข้าสู่ยุค ค.ศ. 1986 ที่ได้มีการเปิดรับแนวความคิดตลาดเสรีบ้างอย่างแนวคิดจินตนาการใหม่ แต่ก็ยังขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Poole, 2009) ทำให้ความสัมพันธ์กับรัฐบาลอินเดียในยุคนี้ยังไม่ชัดเจนนัก ซึ่งบทความฉบับนี้มองว่าความขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประการหนึ่ง ภาวะพึ่งพิงประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ด้วยกันเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเวียตนามอีกประการหนึ่งถือว่าเป็นประเด็นท้าทายอย่างยิ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและอินเดียไม่ได้มีการพัฒนาในเรื่องความร่วมมือมากนักในยุคนี้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียจากปี ค.ศ. 1989-2019

ในวงวิชาการด้านการเมืองระหว่างประเทศยังคงมีการถกเถียงกันว่าสงครามเย็นสิ้นสุดลงปีใดกันแน่ระหว่างปี ค.ศ. 1989 อันเป็นที่มีการทลายกำแพงเบอร์ลิน อันเป็นสัญลักษณ์ของการขีดเส้นแบ่งเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองการปกครองและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีนิยมออกจากสังคมนิยม (จุลชีพ ชินววรรณ, 2558) กับปี ค.ศ. 1991 อันเป็นที่สหภาพโซเวียตล่มสลายลง แต่บทความฉบับนี้จะยึดถือเอาปี ค.ศ. 1989 อันเป็นที่นายกรัฐมนตรีชาติชาย ชุณหะวัณของไทยได้ประกาศนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า (Erlanger, 1989) ซึ่งเปรียบเสมือนหมายเหตุเริ่มต้นของการลงทุนของนักลงทุนจากไทยในอดีตรัฐอินโดจีน คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เวียดนาม และกัมพูชา บทความฉบับนี้จึงมองว่ายุคนี้เต็มไปด้วยโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างอินเดียและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคสงครามเย็นที่อินเดียพยายามเป็นกลาง และลาวมีความใกล้ชิดกับค่ายสังคมนิยมจะไม่นับอุปสรรคหรือความท้าทายอีกต่อไปอีก แม้ว่าความร่วมมือนั้นจะมีลักษณะแบบพหุภาคี (multilateralism) มากกว่าทวิภาคี (bilateralism) ก็ตาม กล่าวคือหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น มีผู้แสดงทัศนะว่าหากนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นไปในลักษณะทวิภาคี (bilateralism) ส่วนใหญ่แล้วสาเหตุก็มาจากปัจจัยที่ว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีอำนาจในการต่อรองน้อยกว่าชาติอื่น เมื่อเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบพหุภาคี (multilateralism) โอกาสที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเสียเปรียบในการเจรจาก็จะลดลง (Poole, 2009) เช่น หากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต้องเจรจาท่องรองกับสหรัฐอเมริกา หรือสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อการเจรจานั้นทำร่วมกันพร้อมทั้งอีกหลายประเทศในกลไกพหุภาคีอาทิกลไกอาเซียน (ASEAN) โอกาสที่จะเสียเปรียบหรือถูกเอารัดเอาเปรียบจากคู่เจรจาก็จะลดลง (Poole, 2009)

คำอธิบายข้างต้นอาจนำมาใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในยุคหลังสงครามเย็น เมื่อการต่างประเทศส่วนใหญ่ของทั้งสองมักจะเป็นไปในรูปแบบพหุภาคี (multilateralism) แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าความสัมพันธ์ในรูปแบบทวิภาคี (bilateralism) จะไม่มีปรากฏอยู่เลย กล่าวคือในรูปแบบพหุภาคี อินเดียได้ผลักดันนโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) ซึ่งอดีตนายกรัฐมนตรีนาราสิงหา เรา (Narasimha Rao) ที่ดำรงตำแหน่งระหว่างปี ค.ศ. 1991-1996 พยายามผลักดัน โดยการรวมกลุ่มประเทศที่แหกขนบนโยบายในเอเชียของอินเดียที่มักจะถูกจำกัดอยู่แต่ในอนุทวีปดังกล่าว ทว่ามองออกไปทางตะวันออกทางพม่าและไทยในโครงสร้าง BIMSTEC อันประกอบไปด้วยบังกลาเทศ ศรีลังกา อินเดียและไทย (Michael, 2013) หรือการรวมกลุ่มของภูมิภาคของที่ตั้งซึ่งอินเดียตั้งอยู่เพื่อไปร่วมมือกับอีกภูมิภาคหนึ่งในที่นี้คือภูมิภาคของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่นใช้การนิยามดินแดนที่แม่น้ำคงคาสิ้นสุดแล้วเอารัฐชาติที่อยู่บริเวณนั้นมารวมตัวกันเพื่อมีความร่วมมือกันกับดินแดนที่แม่น้ำโขงไหลพาดผ่าน ในชื่อความร่วมมือแม่น้ำโขง-คงคา (Mekong-Ganga Cooperation) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในเดือนมิถุนายนปี ค.ศ. 2000 โดยมีการลงนามกันที่นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ความร่วมมือแม่น้ำโขง-คงคานี้ได้พัฒนามาจากโครงการคงคา-แม่น้ำโขงสุวรรณภูมิ (Ganga-Mekong Suvarnabhumi Project) ชาติสมาชิกประกอบไปด้วยอินเดีย ไทย เมียนมา กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเวียดนาม และมีการวางแผนที่ครอบคลุมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรม การศึกษาและการสื่อสาร กล่าวคือ กลไกความร่วมมือแม่น้ำโขง-คงคาที่ว่านี้มีขอบข่ายที่เตรียมการให้อินเดียจะสร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างประเทศเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างชาติภาคี การพัฒนาจากภาคตะวันตกถึงภาคตะวันออกของประเทศอินเดียก็ย่อมจะเป็นไปได้เนื่องด้วยจากการเติบโตทางด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงเอง นอกจากนี้แล้วยังคาดหวังกันว่าทั้งเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจจากตะวันออก-ตะวันตก และทางหลวงสายเอเชียก็จะพัฒนาไปควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อีกด้วย (Sharma, Gorla & Mishra, 2011) ทั้งนี้

และทั้งนั้นแผนการดังกล่าวที่มีการลงนามในสปป.ลาว หากพิจารณาดูผิวเผินย่อม หมายความว่าโอกาสแห่งความร่วมมือระหว่างสปป.ลาวกับอินเดียนั้นเปิดกว้างต้อนรับ สหสวรรค์ใหม่ ไม่ใช่แต่รูปแบบทวิภาคี แต่ยังเป็นรูปแบบพหุภาคีในนามความร่วมมือ แม่น้ำโขง-คงคา ความท้าทายประการหนึ่งก็คือเป็นที่น่าสังเกตว่าชื่อของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวจะไม่ปรากฏในฐานะตัวแสดงหลักในรูปแบบพหุภาคี หาก พิจารณาลงในรายละเอียดมากขึ้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับชาติใน อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่มีลักษณะพหุภาคีนั้น แท้จริงแล้วอินเดียเน้นติดต่อกฎสัมพันธ์ กับไม่กี่ชาติและที่ปรากฏชัดในงานวิชาการส่วนใหญ่มักจะปรากฏชื่อเมียนมา และไทย เท่านั้น (Michael, 2013) ที่ยังคงมีปฏิสัมพันธ์กับอินเดียอย่างต่อเนื่อง

เมื่อมาพิจารณาในความสัมพันธ์รูปแบบทวิภาคี (bilateralism) สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีท่าทีที่เป็นมิตรกับอินเดียทั้งในทางด้านสังคม การค้า การทหารและก็ทางการทูต กล่าวคือ ในเชิงสังคมมีชุมชนชาวอินเดียกว่า 150 แห่ง ที่อาศัยอยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและในปี ค.ศ. 2010 ก็ได้จัด ตั้งหอการค้าอินเดีย (The Indian Chamber of Commerce) ขึ้นโดยธุรกิจหลัก ประกอบไปด้วยการค้าอัญมณี ภัตตาคาร สิ่งทอ เสื้อผ้า การโรงแรม เหมือง และ การค้าไม้กฤษณา บริษัทข้ามชาติสัญชาติอินเดียที่เปิดสำนักงานในลาวประกอบไป ด้วย Lao-SPG CMC Mining (P) Limited, the Aditya Birla Group, WAPCOS, Krioskar Brothers และ Angelique International (Janardhan, 2014) ทั้งนี้ทั้ง นั้นได้ปรากฏสนธิสัญญาในรูปแบบการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมหลายฉบับ อาทิเช่น บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ว่าด้วยการบูรณะมรดกโลก ปราสาทวัดพูในแขวงจำปาสักทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กล่าวคือปราสาทวัดพูได้รับอิทธิพลทางสถาปัตยกรรมมาจากอารยธรรมขอมโบราณซึ่ง ก็ได้รับอิทธิพลทางอารยธรรมจากอินเดียมาอีกทอดหนึ่ง (Soikham, 2018) โครงการ ดังกล่าวได้ลงนามในปี ค.ศ. 2007 และเริ่มมีการปฏิสังขรณ์ในปี ค.ศ. 2009 โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 4.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐโดยมีระยะเวลาการดำเนินงานทั้งหมด

8 ปี (Janardhan, 2014) นอกจากนี้ยังมีโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและอินเดียระหว่างปี ค.ศ. 2011-2013 ที่ลงนามไปเมื่อปี ค.ศ. 2010

ครั้นถึงปลายทศวรรษที่ 2000 ต่อทศวรรษที่ 2010 มูลค่าทางการค้าระหว่าง อินเดียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากในช่วง ระยะเวลาทรอยต่อไม่กี่ปี กล่าวคือในปี ค.ศ. 2008 ต่อ 2009 มูลค่าการค้าของสอง ประเทศคือ 9.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยการนำเข้าของอินเดียคิดเป็น 9 ล้านดอลลาร์ สหรัฐและส่งออกคิดเป็น 0.52 เหรียญสหรัฐ (Janardha, 2014) แต่ในปี ค.ศ. 2009 มูลค่าการค้าสุทธิกลับพุ่งพรวดเป็น 37 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในเวลานั้นสินค้าหลักที่ อินเดียนำเข้าจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็คือแร่ทองแดง และสินค้า ที่ส่งออกไปยังลาวอุปกรณ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ทางยาตลอดจนเวชภัณฑ์ (Janardha, 2014) ในปี ค.ศ. 2011 มูลค่าทางการค้าทั้งสองประเทศก็ยิ่งสูงขึ้นไปอีก โดยมูลค่าสุทธิ คิดเป็น 104.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซื้อ จากอินเดียมีมูลค่า 14.97 ล้านดอลลาร์สหรัฐและอินเดียสั่งซื้อจากลาวคิดเป็น 89.53 ล้านดอลลาร์สหรัฐ บทความฉบับนี้มองว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างสอง ประเทศเพิ่มขึ้นในช่วงรอยต่อระหว่างสองทศวรรษก็เนื่องมาจากการลงนามระดับ พหุภาคีเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ เมื่ออินเดียและอาเซียนได้ลงนามกันในข้อตกลงว่าด้วย สินค้า (Goods Agreement) ในปี ค.ศ. 2009 จึงเป็นเสมือนจุดเปิดให้การค้าระหว่าง อินเดียและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพิ่มขึ้นดังอ้าง

ในทางการทหารก็ปรากฏให้เห็นเมื่อปี ค.ศ. 2003 ที่กองทัพบกอินเดียได้มอบ รถจี๊ปรุ่น TATA จำนวน 20 คันให้กับกองทัพประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว นอกจากนี้ยังมีการซ้อมรบและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางการ ทหารกันระหว่างสองประเทศอยู่เป็นระยะดังที่ปรากฏในปี ค.ศ. 2011 และ 2012 ตามลำดับ (Janardhan, 2014) ความสัมพันธ์ทางกองทัพเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็น อย่างยิ่งเนื่องจากว่านอกเหนือจากกองทัพของเวียตนามและสาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่ได้เข้าร่วมซ้อมรบกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแล้ว กองทัพอินเดีย เป็นเพียงชาติเดียวเท่านั้นที่ได้รับโอกาสนี้ (Nardhan, 2014) บทความชิ้นนี้จึงมองว่าความสัมพันธ์ทางการทหารถือได้ว่าเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่ความร่วมมือของทั้งสองชาติได้ในอนาคต

ในด้านความสัมพันธ์ทางการทูตยิ่งปรากฏชัดว่าแน่นแฟ้น กล่าวคือในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติครั้งที่ 59 คือ United Nations General Assembly (UNGA) เมื่อ ค.ศ. 2004 รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของลาวในขณะนั้น คือ ท้าวสมสะหวาด เล่งสะหวัด ได้พยายามสนับสนุนอินเดียให้ได้ที่นั่งสมาชิกไม่ถาวรในสภาความมั่นคงของสหประชาชาติ (United Nations Security Council) ในรอบระหว่างปี ค.ศ. 2011-2013 จนอินเดียประสบความสำเร็จและได้ที่นั่งดังกล่าว (Janardhan, 2014) เช่นนี้ย่อมหมายความว่า แม้ในความสัมพันธ์รูปแบบพหุภาคี (multilateralism) ของอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงกับแม่น้ำคองคา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมักจะไม่ได้ปรากฏอยู่ในความสนใจหลักของอินเดีย แต่เมื่อใดที่มองความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับอินเดียดังอ้าง

หลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลงจึงเป็นโอกาสอันดีที่ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียจะได้พัฒนาดังจะเห็นได้จากมีความร่วมมืออันดีกันในระดับทวิภาคีทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การทหารและการทูต หากแต่อุปสรรคก็ยังมีอยู่บ้างเนื่องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเองมักดำเนินนโยบายต่างประเทศในรูปแบบพหุภาคี นักวิชาการอย่าง Poole (2009) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าเนื่องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังเป็นประเทศที่ไม่มีอำนาจในการต่อรองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศเท่าใดนัก การดำเนินการต่างประเทศแบบทวิภาคีจึงยังไม่ค่อยปรากฏ แต่ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีกับอินเดียที่มีมาตลอดประวัติศาสตร์นับตั้งแต่การประกาศเอกราช ก็เชื่อว่า จะไม่สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ในรูปแบบทวิภาคีไม่ได้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหลังจากมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

เชื้อไวรัสโคโรนาหรือเชื้อ COVID-19 ในเมืองอู่ฮั่น (Wuhan) สาธารณรัฐประชาชนจีนในปลายปี ค.ศ. 2019 (Reynold, 2020) โดยพบผู้ป่วยในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นครั้งแรกในปลายเดือนมีนาคม ค.ศ. 2020 และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถือได้ว่าเป็นประเทศสุดท้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการพบผู้ติดเชื้อ (Phouthonesy, 2020) ในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือโควิด 19 นี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียเองแม้จะดูมีอุปสรรคบ้าง คือชาตินิยมอำนาจที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน และบ้านใกล้เรือนเคียงอย่างเวียดนามได้เป็นสองชาติแรก ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือรัฐบาลลาว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่ปรากฏโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเลยเสียทีเดียว

ประเทศที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่เมื่อครั้งสงครามเย็น อาทิเช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และเวียดนามก็ยังคงแสดงความสนิทชิดเชื้อกับรัฐบาลลาว ด้วยระหว่างปี ค.ศ. 2020-2021 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คือ ท้าวทองลูก สีสูลิตได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานประเทศแทนที่ ท้าวบุญยัง วอลละจิต ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2021 ทั้งประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีนคือ สี จิ้นผิง (Xi Jinping) ในนามประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2021) และประธานาธิบดีเหิงยวน ฟู ตรอง (Nguyen Phu Trong) เวียดนามเองก็เป็นสองชาติแรกที่ต่อสายโทรศัพท์มาแสดงความยินดีกับท้าวทองลูก สีสูลิตในฐานะตัวแทนพรรคประชาชนปะติวัตลาว (Lao People's Revolutionary Party) จึงไม่เป็นที่กังขว่าความสัมพันธ์ที่แนบแน่นในทางอุดมการณ์ทางการเมืองยังคงมีอยู่ แม้ว่าสงครามเย็นจะสิ้นสุดลงไปแล้วก็ตาม หากพิจารณาในมุมมองของ

อินเดียที่ต้องการเข้ามามีบทบาทกับนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็อาจมองได้ว่ามีอุปสรรคอยู่บ้าง กล่าวคืออินเดียต้องจับคู่เกี่ยวกับทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนและเวียดนาม

ในด้านการรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือโควิด 19 ต่างก็มีรายงานว่าทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนและเวียดนามต่างให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยกตัวอย่างเช่น นับตั้งแต่แรกเริ่มที่ปรากฏผู้ติดเชื้อในนครเวียงจันทน์ในปี ค.ศ. 2020 จนถึง 2021 รัฐบาลในกรุงปักกิ่งได้ส่งทีมงานแพทย์และสาธารณสุขจากจีนเข้าช่วยเหลือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาโดยตลอด (Lancang-Mekong Cooperation, 2020; Zhang, 2021) โดยทีมแพทย์มาจากเมืองคุนหมิง ในมณฑลยูนนานซึ่งมีพรมแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยตรง ทั้งนี้ทางจีนเองได้นิยามความช่วยเหลือดังกล่าวว่าอยู่แผนความร่วมมือแม่น้ำล้านช้าง ซึ่งประกอบไปด้วยแม่น้ำโขงในส่วนของไหลพาดผ่านมณฑลยูนนาน (Lancang-Mekong Cooperation) และแม่น้ำโขงในส่วนที่เป็นแม่น้ำนานาชาติ นอกจากนี้แล้วยังปรากฏความช่วยเหลือจากบ้านใกล้เรือนเคียงอย่างเวียดนามที่มอบอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีมูลค่ากว่า 500,000 ดอลลาร์สหรัฐในการรับมือกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2021 (Vietnam Insider, 2020) และในปี ค.ศ. 2021 ก็ยังมีการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของรัฐบาลอินเดีย แม้จะไม่ได้ให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแต่ก็ยังพอจะมีประเด็นที่ตีความได้ว่าโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่ได้ปิดประตูไปเสียทีเดียว กล่าวคือมีรายงานจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ว่าในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2021 มีการจัดส่งวัคซีนแอสตราเซนเนกา (Astra Zeneca) กว่า 132,000 โดสให้กับรัฐบาลลาว ซึ่งวัคซีนดังกล่าวผลิตโดยสถาบันเซรุ่มแห่งอินเดีย (Serum Institute of India) ซึ่งก็มีรายงานสืบเนื่องต่อไปอีกว่าเป้าหมายของสถาบันคือต้องการปู

พรมฉีดวัคซีนให้เป็นจำนวนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องใช้วัคซีนทั้งหมด 480,000 โดสเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผน (World Health Organization, 2021) ผ่านกลไกที่เรียกว่าโครงการโคแวกซ์ (COVAX) ที่ตั้งเป้าว่าจะส่งวัคซีนเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาให้กับประเทศต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด อาจกล่าวได้ว่าแม้การจัดส่งวัคซีนดังกล่าวจะไม่ได้ดำเนินการในรูปแบบทวิภาคีผ่านรัฐบาลอินเดียต่อรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยตรง ดังที่ปรากฏเห็นในด้านความช่วยเหลือจากจีนและเวียดนาม บทความฉบับนี้จึงสรุปว่าในช่วงเวลาแห่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด 19 นี้โอกาสที่ความสัมพันธ์ระหว่างลาวอินเดียจะพัฒนาหรือกระชับแน่นอาจะมีไม่มาก หากจะเทียบกับสายสัมพันธ์ที่ปรากฏระหว่างลาว-จีน และลาว-เวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความช่วยเหลือทางการแพทย์ที่ปรากฏค่อนข้างชัด มีพิกัดต่อเอ่ยถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีการแสดงความยินดีระหว่างหัวหน้าพรรคที่ยึดถืออุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ระหว่างจีน เวียดนาม และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ยังคงปรากฏอยู่ แม้ในประวัติศาสตร์จะมีความขัดแย้งกันให้เห็น ดังที่ปรากฏในสงครามระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับเวียดนามในอดีต (Anderson, 2006) บทความฉบับนี้ก็ยังยืนยันว่า ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับอินเดีย แม้จะไม่โดดเด่นแน่นแฟ้นเท่ากับจีนและเวียดนามแต่ก็ไม่ถึงกับเลวร้ายไปเสียทีเดียว อันเนื่องมาจากความใกล้ชิดทางอารยธรรมเอง แล้วก็จุดยืนทางการเมืองระหว่างประเทศของอินเดียในอดีตที่พยายามดำรงตนไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมาตลอดสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามเย็น

6. สรุป

บทความฉบับนี้ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียนับตั้งแต่การปลดปล่อยอาณานิคมมาจนถึงยุคปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ตัวบทความเองได้เสนอว่าความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับอินเดียมีลักษณะที่เป็นไปในเชิงบวก คือมีแนวโน้มว่าจะมีความร่วมมือกันมากกว่าความขัดแย้ง วิธีวิจัยจะประกอบไปด้วย

การวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการและทางการเมืองทั้งในสปป.ลาวและอินเดียเป็นสำคัญ บทความชิ้นนี้ได้ฉายภาพให้เห็นทั้งความท้าทายและโอกาสนับตั้งแต่ยุคปลดปล่อยอาณานิคมตอนปลายทศวรรษที่ 1940 ต่อเนื่องถึง 1950 ในขณะที่อินเดียได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 ลาวเองได้สถาปนารัฐในนามประชาชนชาวลาวของตนคือราชอาณาจักรลาวเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ในปี ค.ศ. 1954 ช่วงเวลาแรกที่บทความชิ้นนี้วิเคราะห์คือแรกเริ่มหลังจากได้รับเอกราชที่โอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียบกับลาวที่เป็นราชอาณาจักรในขณะนั้นปรากฏชัดมาก ในขณะที่สงครามเย็นที่เป็นสงครามทางอุดมการณ์เมืองที่คุกรุ่นที่สุด ทั้งสองรัฐกลับต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปแม้ว่าจะพยายามวางตัวเป็นกลางทั้งคู่ อินเดียได้เข้าร่วมกับกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (NAM) แต่ทว่าดินแดนของลาวกลายเป็นสนามรบที่ทั้งสองพากฝั่งอุดมการณ์เข้าทำห้ำหั่นกัน ผู้นำอินเดียหลายคนได้แสดงจุดยืนว่าไม่ต้องการให้มหาอำนาจโลกในขณะนั้นทั้งสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต หรือสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในลาว ช่วงเวลาที่สองที่บทความฉบับนี้ได้วิเคราะห์คือภายหลังค.ศ. 1975 ที่ได้มีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ขึ้นมา ในยุคนี้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังมีความใกล้ชิดกับประเทศในอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่ายสหภาพโซเวียต ประกอบกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเองก็ขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้ความสัมพันธ์กับอินเดียไม่ปรากฏชัดนัก ในช่วงที่สามก็คือหลังปี ค.ศ. 1989 ที่ถือได้ว่าเป็นจุดสิ้นสุดของความขัดแย้งทางอุดมการณ์แบบสงครามเย็นในการเมืองระดับโลก ในระดับภูมิภาคเองสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ได้เปิดรับความสัมพันธ์กับประเทศที่ไม่ได้มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มากขึ้น รวมถึงอินเดียด้วย ในปี ค.ศ. 2009 เป็นปีที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เป็นเจ้าภาพจัดกีฬาระดับนานาชาติ คือซีเกมส์เป็นครั้งแรก และในช่วงเวลานี้อเอง สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากขึ้น บทความฉบับนี้จึงถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะวิเคราะห์ถึงความท้าทาย

และโอกาสที่มีต่อความสัมพันธ์กับอินเดีย จวบจนถึงในปี ค.ศ. 2021 ซึ่งเป็นปีที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ด้วยความเข้าใจถึงความท้าทายและโอกาสในอดีตจะช่วยให้ผู้ที่สนใจความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและอินเดียเข้าใจแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอนาคตได้มากขึ้น ในอดีตที่ผ่านมาอาจจะมีอุปสรรคในความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศปรากฏอยู่บ้าง ด้วยเพราะลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ของการเมืองโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคสงครามเย็นหรือความใกล้ชิดทางเศรษฐกิจระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคหลังสงครามเย็นก็ตาม อย่างไรก็ตามบทความฉบับนี้ยังมองว่าในความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับอินเดียยังมีโอกาสที่จะเป็นมิตรและสร้างสรรค์ความร่วมมือได้เสมอเนื่องด้วยความใกล้ชิดทางอารยธรรมและศาสนา ตลอดจนในยุคสงครามเย็นเองอินเดียก็ไม่ได้กระทบกระทั่งกับสาธารณรัฐประชาชนลาวชัดเจนนักในอนาคตอันใกล้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะยังเป็นมิตรที่ดีกับอินเดียทั้งผ่านกลไกทวิภาคและพหุภาคี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จุลชีพ ชินวรรณโณ. (2558). *ภูมิทัศน์เศรษฐกิจการเมืองโลก: วิกฤตกับการท้าทายในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรุตม์ เจริญศรี. (2553). ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*. 86. สุรชาติ บำรุงสุข (บก.). กรุงเทพฯ: สแควร์ปรีนซ์ 93.

ภาษาต่างประเทศ

Anderson., B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London & New York: Verso.

Erlanger, S. (1989). Thailand seeks to shape a 'Golden Peninsular'. *The New York Times* [Online]. Available from: <http://www.nytimes.com/1989/04/30/world/thailand-seeks-to-shape-a-golden-peninsula.html> [Accessed 6/03/2018]

Evans, G. (2002). *A short history of Laos: The land in between*. Crows Nest: Allen & Unwin.

Grant, C. (1995). Equity in Third World relations: A Third World Perspective, *International Affairs*. 71 (3). Pp. 567-587.

High, H. (2010). Laos: Crisis and resource contestation. *Southeast Asian Affairs*. [Online]. Pp.153-161. Available from: <https://www.jstor.org/stable/41418564> [Accessed 6/11/2021].

- Hillmer, P. (2010). *A people's history of the Hmong*. Saint Paul: Minnesota Historical Press.
- Jönsson, K. (2010). Laos in 2009: Recession and Southeast Asian Games. *Asian Survey*. [Online] 50 (1) Pp. 241-26. Available from: <https://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2010.50.1.241> [Accessed 6/11/2021]
- Lancang-Mekong Cooperation. (2020). China sends COVID-19 medical team to Laos. Available from: http://www.lmcchina.org/eng/2020-03/30/content_41450396.html [Accessed 10/7/2021].
- Lee. M. N. M. (2015). *Dreams of the Hmong Kingdom: The quest for legitimation in French Indochina, 1850-1960*. Madison: The University of Wisconsin Press.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2021). *Xi Jinping sends message to congratulation to Thongloun Sisoulith on his election as Lao president*. Available from: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1863854.shtml. Accessed from [10/7/2021].
- Nehru, J. (1994). *The discovery of India*. New Delhi: Oxford University Press.
- Madan, T. (2020). *Fateful triangle: How can China shaped U.S. – India relations during the Cold War*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.
- Phillips, M. (2017). *Thailand in the Cold War*. London: Routledge.

Binghamton.

Stuart-Fox, M. (1997). *A history of Laos*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tyner, J.A. (2007). *America's strategy in Southeast Asia: From the Cold War to the Terror War*. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Phouthonesy, E. (2020). Laos confirms third Covid-19 case. *Vientiane Times*. Available from: https://www.vientianetimes.org.la/freeContent/FreeConten_Laosc.php. [Accessed 10/7/2021].

Vietnam Insider. (2020). *Vietnam to provide Laos and Cambodia with medical equipment worth 100,000 each*. Available from: <https://vietnaminsider.vn/vietnam-to-provide-laos-and-cambodia-with-medical-equipment-worth-100000-each/> [Accessed 10/7/2021].

World Health Organization. (2021). *Covid-19 vaccines shipped by COVAX facility arrive in Lao PDR*. Available from <https://www.who.int/laos/news/detail/20-03-2021-covid-19-vaccines-shipped-by-covax-facility-arrive-in-lao-pdr> [Accessed 10/7/2021].

Zhang, J. (2021). *Chinese medical team arrives in Laos to help fight against COVID-19*. Xinhua. Available from: http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/04/c_139924825_2.htm [Accessed 10/7/2021]

